

EN OFRÅNKOMLIG KONSEKVENNS AV VÄRLDSKRISEN

NÄR riksdagen den 14 mars i år fattade det märkliga beslutet att under budgetåret 1956/57 inställa repetitionsövningarna inom hela krigsmakten med några mindre, ur utbildningssynpunkt helt betydelselösa undantag, var säkerligen den verkliga bakgrunden den i vårt land, liksom i många andra länder vitt spridda uppfattningen att Sovjetunionens förändrade utrikespolitiska taktik även representerade en sinnesförändring, som medförde minskade risker för väpnade konflikter. När året närmar sig sitt slut, lär det icke vara många i vårt land som hysa en sådan tro. Här behöva icke de händelser rekapituleras, som ha tillintetgjort förhoppningarna om en verklig avspänning i världen. Det räcker med att nämna två ord: Ungern och Suez.

Det klargjordes dock redan vid beslutets fattande, att statsmakterna med detsamma tog en risk, att man med andra ord icke kunde vara säker på de fredliga utsikter, på vilka man så gärna ville hoppas. I statsverkspropositionen hade försvarsministern framhållit, att »om den utrikespolitiska situationen skulle föranleda därtill, bör åtgärder givetvis vidtas för att genomföra även de repetitionsövningar, som nu föreslås inställda». Statsrådet tillade, att »hinder för Kungl. Maj: t att ställa erforderliga medel till förfogande härför föreligger icke». Statsutskottet hade dessutom i motiveringen för sitt tillstyrkande utlåtande infört följande uttalande, som röjer den största tveksamhet i varje fall hos de marginalröster, som erfordrades för att samla ett flertal i utskottet:

»Då utskottet nu icke vill motsätta sig en begränsning av repetitionsövningarna i av departementschefen föreslagen omfattning, sker detta under den bestämda förutsättningen, att anordningen i fråga endast är att betrakta som en engångsåtgärd.»

När 1950 ett nytt system infördes för fullgörande av de värnpliktigas repetitionsövningar inom armén, vilket innebar att de värnpliktiga övades i sina krigsbefattningar i mobiliseringsförbanden, hade det av 1948 års värnpliktskommitté konstaterats att en tids-

intervall mellan dessa återkommande inkallelser av flera skäl icke borde överstiga sex år. Under förarbetena till årets statsverksproposition anmälde också arméchefen — med instämmande av överbefälhavaren — i en skrivelse till Kungl. Maj:t, att det planerade inställandet av ett års repetitionsövningar skulle medföra att en sjättedel av arméns krigsförband icke komme att vara användbara för avsedda krigsuppgifter omedelbart efter mobilisering. I anslutning till detta uttalande förklarade försvarsministern i propositionen sig vara fullt medveten om konsekvenserna av den av honom föreslagna åtgärden, för vilken han främst anförde det skälet »att i det givna läget en väsentlig reduktion av ökningen av försvarskostnaderna framstått som ofrånkomlig».

Med genomförda repetitionsövningar skulle de krigsförband, vilkas repetitionsövningar icke genomförts, just nu ha varit de bäst utbildade och användbara arméförbanden i stället för att nu vara de sämsta — enligt den ansvariga militära ledningen på gränsen till det operativt oanvändbara. Detta gäller i alldeles särskild grad de förband, som skulle ha övats med nyanskaffad materiel, till exempel med den nya franska 15,5 cm haubitsen.

Sveriges krigsmakt är dimensionerad för den operativa målsättningen, att ingen del av landet skall från början uppges utan motstånd. Det gäller dock både om den nuvarande krigsorganisationen och om den framtida krigsorganisationen, som överbefälhavaren hösten 1954 har skisserat i sina riktlinjer för försvaret, att de utgör ett absolut minimum för denna uppgift. Detta innebär med andra ord, att en beskärning måste medföra en inskränkning av denna målsättning. Om en sjättedel av arméns krigsförband inte kan sättas in omedelbart efter mobilisering, så är det oundvikligt att detta får operativa följder.

En sådan konsekvens kan årets riksdagsbeslut få, om inte snabba åtgärder vidtas för att reparera skadan. Höstens händelser runt omkring oss ha visat hur väsentligt det är att kunna förfoga över markstridskrafter. Västmakternas i förhållande till Sovjetunionen stora underlägsenhet ifråga om arméförband har säkerligen i hög grad bidragit till den utveckling i Främre Orienten, som skakar världen. Händelserna i Ungern utgöra ett avskräckande exempel på det öde, som kan drabba ett litet, värnlöst land.

Kungl. Maj:t har i statsverkspropositionen visat utvägen ur vår dilemma. Vi ha utan tvivel både ekonomiska, personella och tekniska möjligheter att snabbt reparera skadan. För den del av krigsmaktens förband, som enligt långsichtsplanen skulle ha genomfört

sina repetitionsövningar våren 1957, utgör det ingen svårighet att nu ordna dessa övningar. För de förband som enligt planen skulle ha övats den gångna hösten bli svårigheterna större, men böra kunna vara överkomliga. Det medför givetvis både för de värnpliktiga medborgarna och för den militära organisationen olägenheter att på kort varsel nu improvisera sådana övningar; dessa olägenheter bli dock givetvis ännu större, om regeringen senare skulle finna det nödtvunget att genomföra försummade repetitionsövningar för en hel omgång.

I det givna, numera för alla uppenbara farliga läget framstå omedelbara åtgärder för att bota de genom vårens beslut vållade eller hotande skadeverkningarna såsom ofrånkomliga. Försvarsministern har i år i sitt uppmärksammade anförande på socialdemokratiska partikongressen som sin mening antytt, att vårt försvar alltjämt bör ha en sådan omfattning att det kan fylla sin av statsledningen givna operativa uppgift att icke uppgiva någon del av landet utan motstånd. Det ankommer nu på honom att visa, att han menar allvar med den försvarsvilja, åt vilken han har givit uttryck, även i flera andra uppmärksammade anföranden. Gör han det icke, tar han på sig själv och sina regeringskolleger ett ansvar, som kan bli för tungt att bära.